

Utbildningsdepartementet

Vår referens/dnr:

1/2020

103 33 Stockholm

Er referens/dnr:

U2019/04318/UH

2020-03-16

## Remissvar

### Promemorian bättre studiestöd till äldre

Föreningen Svenskt Näringsliv har getts möjlighet av Utbildningsdepartementet att svara på departementspromemorian *Bättre studiestöd till äldre*. Nedan följer våra synpunkter.

### Sammanfattande reflektioner

Svenskt Näringsliv företräder 49 bransch- och arbetsgivarförbund som i sin tur representerar 60 000 små, medelstora och stora företag, företag som tillsammans har 1 900 000 anställda medarbetare.

Svenskt Näringslivs uppgift är att värna sina medlemmars intressen. En fungerande kompetensförsörjning är avgörande för deras existens. Utbildning måste vara relevant och av hög kvalitet och det måste finnas en lyhördhet för näringslivets behov i utbildningssystemet.

Företagen är också beroende av att det finns möjligheter till omställning och vidareutbildning. Idag är företagen den största utbildningsaktören för vuxna, genom sådan utbildning och kompetensutveckling som sker på arbetsplatsen. Men det måste också finnas goda förutsättningar för omställning och vidareutbildning i det formella utbildningssystemet.

Inte minst en snabbt föränderlig arbetsmarknad och en förhöjd pensionsålder gör att behovet till vidareutbildning och omställning alltjämt ökar. Det frambringar ett behov av att se över nuvarande system som skulle kunna komma att påverka förutsättningarna för att vidareutbildning och omställning ska kunna ske på ett ändamålsenligt sätt.

Svenskt Näringsliv välkomnar därför promemorian *Bättre studiestöd till äldre* och delar de åtgärder som föreslås i stort.

Det finns i sammanhanget ändå ett behov att påpeka att det finns skäl att fortsätta titta på studiestödets utformning, hur det används och hur det ska disponeras.

Svenska högskolestudenter är till exempel äldst i Europa när de etablerar sig på arbetsmarknaden. De börjar studera sent, och stannar länge i studier. Längre än vad som är tänkt – den genomsnittliga studietiden är sex år, trots att bara var fjärde student läser en utbildning som är fem år eller mer<sup>1</sup>. Det är viktigt att utbildning kan fördelas över livet på ett sätt som gör individer konkurrenskraftiga över ett arbetsliv.

Det finns också anledning att harmonisera prestationskraven mellan de olika studieformerna. Idag ställs högre krav på Komvux- och Yrkeshögskolestudenter än vad det gör på högskolestudenter för att få fortsatta studiemedel.

Slutligen anser Svenskt Näringsliv att man skulle behöva titta på förhållandet mellan lån och bidrag och om detta ska vara differentierat. Det är till exempel rimligt att tänka sig att lånedelen ökar och bidragsdelen minskar i takt med antalet studiemedelsveckor som nyttjas.

## Särskilda synpunkter

Nedan finns Svenskt Näringslivs synpunkter på de förslag som presenteras i promemorian.

### **Höjda åldersgränser för rätt till studiestöd och ändrade återbetalningsregler**

Svenskt Näringsliv tillstyrker att åldersgränsen för rätt till studiemedel ska höjas från 56 till 60 år och att nedtrappningen i rätten att låna ska börja vid 51 och sluta vid 60 år.

Svenskt Näringsliv tillstyrker också förslaget om att bevara den nuvarande jämvikten mellan utlåning och återbetalning som har bedömts att på ett acceptabelt och rimligt sätt upprätthålla principen om att lån ska återbetalas.

### **Extra veckor till äldre studerande**

Svenskt Näringsliv tillstyrker promemorians förslag om att studerande som är 40 år eller äldre bör kunna få studiemedel under längre tid än vad veckogränserna medger om det har gått mer än tre år sedan den studerande senast bedrev studier med studiemedel och det antingen finns arbetsmarknadsskäl eller andra särskilda skäl för det.

Principen att villkora utifrån arbetsmarknadsskäl och samhällseliga behov är bra, om än svår. Svenskt Näringsliv delar promemorians ståndpunkt om att ett samhällseligt behov av utbildningen finns om studierna syftar till att en person ska kunna skaffa

---

<sup>1</sup> [https://www.svensktnaringsliv.se/bilder\\_och\\_dokument/hur-kan-vi-sanka-etableringsaldern-bland-hogskoleutbildade.pdf\\_712606.html/BINARY/Hur%20kan%20vi%20s%C3%A4nka%20etablerings%C3%A5ldern%20bland%20h%C3%B6gskoleutbildade.pdf](https://www.svensktnaringsliv.se/bilder_och_dokument/hur-kan-vi-sanka-etableringsaldern-bland-hogskoleutbildade.pdf_712606.html/BINARY/Hur%20kan%20vi%20s%C3%A4nka%20etablerings%C3%A5ldern%20bland%20h%C3%B6gskoleutbildade.pdf)

sig grundskole- eller gymnasiekompetens, eftersom att dessa många gånger anses vara grundläggande förutsättningar för att en person ska kunna etablera sig på svensk arbetsmarknad.

Vad gäller utbildning på gymnasial och eftergymnasial nivå är det svårare. Här behöver man ta hjälp av branscherna för att kunna identifiera kriterier för hur arbetsmarknadsskäl och samhällsliga behov ska bedömas.

### **Inte någon ny deltidsnivå**

Svenskt Näringsliv delar promemorians uppfattning om att det inte behövs någon ny deltidsnivå.

### **Andra överväganden för att göra studier mer attraktiva för äldre**

Utredningen hade till uppgift att vid behov lämna ytterligare förslag till åtgärder inom studiemedelssystemet för att främja omställning och vidareutbildning högre upp i åldrarna. Åtgärder som har övervägts är höjda studiemedelsbelopp, högre fribelopp och att undanta vissa inkomster från inkomstprövningen.

Utredningen anser det inte lämpligt att höja studiemedelsbeloppet. Svenskt Näringsliv delar den uppfattningen.

Utredningen bedömer heller inte att man ska höja fribeloppet med motiveringen att beloppet redan är väl tilltaget. Svenskt Näringsliv ställer sig tveksamma till detta. Det finns personer som idag har en etablerad ställning på arbetsmarknaden som skulle kunna tänka sig att byta yrke om förutsättningar finns. För dessa kan studier innebära en kraftigt krympt ekonomi. Till det kommer en låg avkastning på studier i Sverige. Det kan ändå finnas anledning att öka fribeloppet för att ge dessa möjlighet att kunna studera, men ändå jobba så pass mycket att de kan jämna ut det inkomstglapp som vidare studier skulle utgöra.

Ett höjt fribelopp skulle dessutom sänka de studerandes prestationer vilket skulle påverka genomströmningen negativt, menar utredningen. Detta, menar Svenskt Näringsliv, kan åtgärdas genom att istället höja prestationskraven som ställs för att få fortsatta studiemedel.

Det finns också all anledning att se över sammansättningen mellan lån och bidrag i studiemedlet för att se hur dessa skulle kunna utformas så ändamålsenligt som möjligt både vad gäller typ av studier och studielängd.

## **FÖRENINGEN SVENSKT NÄRINGS LIV**

Johan Olsson  
Utbildningspolitisk expert